

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Handreiking voor werkgevers

Succesfactoren voor het organiseren van **preventieve activiteiten** in het mkb

Klachten aan rug, nek en knie komen vaak voor bij werknemers. Net als mentale klachten, zoals een burn-out. Mogelijk krijgen uw medewerkers hier ook mee te maken. Dit zorgt voor verzuim en daarmee ook voor forse kosten. Aandacht voor de gezondheid van personeel is daarom belangrijk en de inzet van preventieve activiteiten hiervoor is cruciaal. Maar hoe maakt u als werkgever van het mkb (midden- en kleinbedrijven tot 250 medewerkers) preventieve activiteiten tot een succes?

Het RIVM deed hier met subsidie van het Instituut Gak onderzoek naar. In deze handreiking laten we zien wat de succesfactoren zijn en waar u rekening mee kunt houden. Op basis van de succesfactoren ontwikkelde het RIVM samen met het Amsterdam UMC een tool die kan helpen bij de organisatie van preventieve activiteiten: de MKB preventie tool. In deze handreiking vertellen wij er meer over.

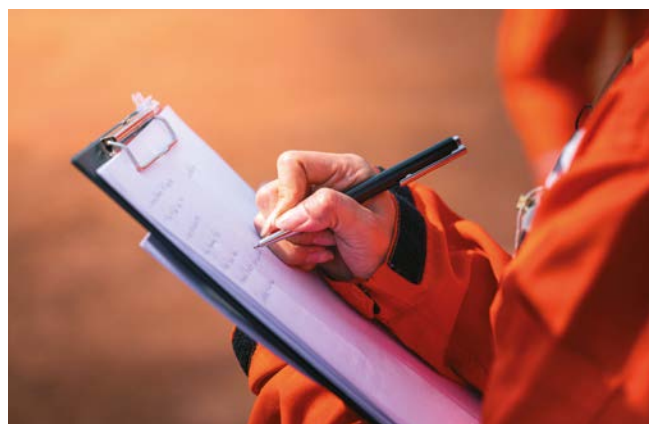
Ook zijn er bijvoorbeeld werkplekaanpassingen, beweegprogramma's of trainingen om met stress om te gaan. In de praktijk is het vooral voor het mkb een uitdaging om hiermee aan de slag te gaan. Zo voert 40% van de bedrijven met 2-9 werknemers een RI&E uit, 75% van de bedrijven met 10-49 werknemers en 90% van de bedrijven met 50-249 werknemers. Ter vergelijking: 93% van de bedrijven met meer dan 250 werknemers doet dit ook [1].

Activiteiten om klachten te voorkomen

Er bestaan veel activiteiten om lichamelijke en psychische klachten onder werknemers te voorkomen.

Denk bijvoorbeeld aan:

- de uitvoering van de Risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E);
- een Periodiek Arbeidsgezondheidskundig Onderzoek (PAGO) of;
- een Preventief Medisch Onderzoek (PMO).

Succesfactoren

Verschillende zaken spelen een rol bij het wel of niet gebruiken van preventieve activiteiten. Het RIVM onderzocht met vragenlijsten en interviews onder mkb-werknemers en mkb-werkgevers welke factoren positief kunnen bijdragen aan het gebruik van deze activiteiten. Dit zijn 10 succesfactoren:

1. **Bewustwording van risico's en activiteiten:** medewerkers zijn zich bewust van de gezondheidsrisico's en de mogelijkheden voor preventie.

6. **Tijd:** er is voldoende tijd vrijgemaakt voor preventie.

2. **Vertrouwen:** medewerkers voelen zich veilig en geven aan de werkgever door wat er speelt.

7. **Borging in organisatiebeleid:** preventie is op verschillende niveaus geborgd in het organisatiebeleid. Vaste structuren, zoals een preventiemedewerker en regelmatig aandacht voor het onderwerp bieden houvast en continuïteit.

3. **Eenvoud:** het uitvoeren van de preventieve activiteit is eenvoudig.

8. **Financiën en personeel:** er zijn voldoende middelen (geld en materiaal) en personeel beschikbaar voor preventieve activiteiten.

4. **Kennis en vaardigheden:** binnen de organisatie is genoeg kennis over de mogelijke activiteiten en het gebruik ervan.

9. **Communicatie:** er is duidelijke communicatie over gezondheid en preventie.

5. **Betrokkenheid:** medewerkers denken mee over de preventieve activiteiten.

10. **Openheid:** een cultuur waarin preventie een belangrijk onderwerp is en medewerkers openstaan voor preventieve activiteiten.

Voor iedere succesfactor zijn strategieën geselecteerd voor wat een werkgever kan doen. Die strategieën zijn verwerkt in de [MKB preventie tool](#).

“Hoe kleiner de onderneming, hoe minder aandacht er is voor de medewerkers. Dat doet iemand erbij in de vrije tijd, of een uurtje per week of 's ochtends vroeg even, dus die gaan geen dag daar zitten, want het is een investering.”

MKB preventie tool

Veel werkgevers en arboprofessionals worstelen met de vraag hoe zij gezondheidsklachten door het werk preventief kunnen aanpakken. Welke activiteiten zijn er? Welke zijn effectief? En hoe kunt u uw medewerkers hierin laten meedoen? De [MKB preventie tool](#) geeft u strategieën en tips om hiermee aan de slag te gaan.

De strategieën zijn ingedeeld in verschillende fasen:

1. **In kaart brengen** van de gezondheidsrisico's voor uw medewerkers.
2. **Kiezen** van activiteiten die passen bij de gezondheidsrisico's.
3. **Plannen** van de activiteiten.
4. **Invoeren** van de activiteiten en medewerkers motiveren om deel te nemen.
5. **Evalueren** van de activiteiten.

Landelijk beleid

In Nederland is elke werkgever verplicht ervoor te zorgen dat werknemers veilig en gezond werken. Hoe werkgevers de werknemers moeten beschermen, is afgesproken in de Arbowet, het Arbobesluit en de Arboregeling. Om deze wetten na te leven, moet elk bedrijf arbobeleid uitvoeren. Wilt u meer weten over wat verplicht is in Nederland voor een veilige en gezonde werkomgeving? De MKB preventie tool laat ook zien waaruit uw [arbobeleid](#) minimaal moet bestaan.

Pilot test MKB preventie tool

Om ervaringen met de MKB preventie tool in kaart te brengen, kregen 5 mkb-werkgevers/KAM coördinatoren uit de zorg-, transport- en bouwsector voor een half jaar toegang tot de MKB preventie tool. De ervaringen van deze werkgevers zijn in gesprekken in kaart gebracht. Die zijn, inclusief tips voor aanpassingen van de MKB preventie tool, verwerkt in de tool.

Ervaringen met de MKB preventie tool

Mkb-werkgevers uit de pilot vinden de tool nuttig voor als een mkb-ondernemer een start wil maken met preventie. Hiervoor vinden ze het stappenplan handig. Ook is de MKB preventie tool goed te gebruiken als naslagwerk om te checken of de mkb-ondernemer wel of niet voldoende aan preventie doet.

Een werkgever uit de pilot gaf aan behoefte te hebben om met andere ondernemers ervaringen te delen, bijvoorbeeld door een chatfunctie. Dat biedt de MKB preventie tool niet, het is namelijk geen tool om interactief met anderen te kunnen overleggen. Ook kunnen werkgevers geen vragen stellen waarbij zij advies op maat krijgen voor hun bedrijf. De tool geeft handreikingen om werkgevers zelf te laten kiezen welke activiteiten bij het bedrijf passen en om deze activiteiten vervolgens zelf in te voeren.

“Preventie en arbo-omstandigheden hebben het imago dat het heel ingewikkeld is. De MKB preventie tool zorgt ervoor dat je er stapsgewijs doorheen gaat.”

Gebruiksvriendelijkheid en ondersteuning

Over het algemeen zijn de werkgevers tevreden over de inhoud en het taalgebruik van de MKB preventie tool. De werkgevers geven aan dat ze de informatie makkelijk kunnen vinden, makkelijk door kunnen lezen en dat de doorklikmogelijkheden goed werken. Verder geven de werkgevers aan dat de MKB preventie tool kan ondersteunen bij het maken van een plan. Ook kan het helpen bij het bespreken van onderwerpen over preventie met medewerkers. Hieronder staan de gemiddelde cijfers die de werkgevers over de tool hebben gegeven.

Rapportcijfers:

Gebruiksvriendelijkheid

Ondersteuning bij het invoeren van preventieve activiteiten

Alle mkb-werkgevers uit de pilot zouden de MKB preventie tool aanraden aan andere mkb ondernemers, bijvoorbeeld omdat informatie nu op 1 plek te vinden is.

“Ik ben wel tevreden, het geeft inzicht, ik vind het prettig dat er een soort naslagwerk is. Dat je even mee kan kijken, ondersteuning krijgt en makkelijk door kan klikken.”

“Er is heel veel te vinden over preventie, maar je moet eerst heel veel verschillende pagina’s doorkomen. Je kunt overal stukjes vandaan halen, maar deze tool komt neer op 1 pagina waar je alles vindt.”

Methode onderzoek

Vragenlijsten en interviews

Voor dit onderzoek zijn vragenlijsten afgenomen bij 79 mkb-werkgevers en bij 327 mkb-werknemers uit de schoonmaak-, bouw-, transport- en zorgsector. Daarnaast zijn semi-gestructureerde interviews gehouden met 18 mkb-werkgevers uit dezelfde sectoren. Ook zijn 8 mkb-werknemers opgeleid tot peer-to-peer interviewer. Zij interviewden allemaal 5 collega's. Als laatste zijn interviews gehouden met overige partijen, zoals sectorinstituten, arbodiensten en verzekeraars. De vragen in de enquêtes en interviews

gingen over de huidige benutting van preventieve activiteiten en de belemmerende en bevorderende factoren hiervoor. Vanuit deze informatie zijn de 10 succesfactoren geformuleerd.

Strategieën

Per succesfactor zijn implementatiestrategieën geselecteerd op basis van de 'CFIR-ERIC Implementation Strategy Matching Tool' [2]. Met een literatuurstudie en een inventarisatie van best practices onder werkgevers, werknemers en stakeholders zijn strategieën voor het mkb opgesteld. Deze strategieën zijn opgenomen in de MKB preventie tool.

Referenties

1. Venema, A., et al. (2020). *Arbobalans 2020: Kwaliteit van de arbeid, effecten en maatregelen in Nederland.*, TNO.
2. *Consolidated Framework for Implementation Research (CFIR)*. 2023. Geraadpleegd op 10-10-2023, van: <https://cfirguide.org/choosing-strategies/>.

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

december 2023

De zorg voor morgen
begint vandaag